

Język polski jako obcy

Program nauczania

M1

Wymagania wstępne

Wymagana znajomość języka angielskiego na poziomie A2.

Przydatna jest znajomość jeszcze jednego języka obcego na dowolnym poziomie.

Cele przedmiotu

Umiejętność przedstawienia siebie (imię i nazwisko, kraj pochodzenia), nawiązywania kontaktu (Cześć, jak się masz?), czytania w języku polskim oraz w miarę poprawnego wymawiania wszystkich głosek. Znajomość liczebników do 1000, podstawowych zwrotów grzecznościowych, nazw najczęściej używanych produktów spożywczych. Umiejętność pytania o drogę, dokonania prostych zakupów w sklepie spożywczym.

Materiał leksykalny: czasowniki „mieć”, „być” w czasie teraźniejszym, liczebniki do 1000, zwroty grzecznościowe, powitania, pożegnania, prośba o rzeczy i odmowa; proste pytania (co to jest? Gdzie jest? Kto to jest?), nazwy dni tygodnia i miesięcy; nazwy napojów i artykułów spożywczych, dań w restauracji, obiektów w mieście (pytanie o drogę). Podstawowe komendy używane na polskich stronach www.

Materiał gramatyczny: czas teraźniejszy wybranych czasowników, mianownik rzeczowników l.p. i l.m.; dopełniacz i narzędnik tylko w funkcji leksykalnej (jestem z+D, jestem studentem).

Sprawności językowe: Rozumienie ze słuchu liczebników i zwrotów grzecznościowych oraz prostych pytań. Wchodzenie w interakcję w sytuacjach towarzyskich. Umiejętność zapisania po polsku prostych słów. Podejmowanie prób używania języka w życiu codziennym.

M2

Wymagania wstępne

Umiejętność przedstawienia siebie, nawiązywania kontaktu, czytania w języku polskim oraz w miarę poprawnego wymawiania wszystkich głosek. Znajomość liczebników do 1000, podstawowych zwrotów grzecznościowych, nazw najczęściej używanych produktów spożywczych. Umiejętność pytania o drogę, dokonania prostych zakupów w sklepie spożywczym.

Cele przedmiotu

Zrozumienie podstawowych zasad rządzących polską gramatyką (występowanie deklinacji i koniugacji). Korzystanie ze słownika – umiejętność znajdowania wyrazu hasłowego (w mianowniku). Przedstawianie się i opowiadanie o studiach/pracy, dniu codziennym, zainteresowaniach.

Materiał leksykalny: Zwroty potrzebne w czasie lekcji. Opis przedmiotu i osoby, zakupy, nazwy ubrań. Komunikacja miejska. Zamawianie potraw w restauracji, czasowniki „jeść” i „pić”. Godziny. Na poczcie - nadawanie paczki, kupowanie znaczków, kart telefonicznych. Mój dzień – czasowniki dotyczące czynności codziennych. Co lubisz robić? Jak często...? *Przysłówki typu: po polsku, po francusku.*

Materiał gramatyczny: przymiotniki, 3 rodzaje gramatyczne przymiotników i rzeczowników, pytania: czyj? jaki? który? Wprowadzenie pojęcia przypadka. Mianownik l.m. rzeczowników i przymiotników. Biernik po wyrażeniach: *mam ochotę na..., poproszę..., lubię...* dopełniacz w funkcji leksykalnej (*piętnaście po dwunastej*). Czasowniki 4 koniugacji w czasie teraźniejszym, przysłówki częstotliwości.

Sprawności językowe: Doskonalenie wymowy i rozpoznawania spółgłosek. Rozumienie ze słuchu – umiejętność podjęcia dialogu na temat: w sklepie, na poczcie, pytanie o drogę. Opowiadanie o czynnościach codziennych i swojej pracy.

Przedstawianie się: narodowość, wiek, znajomość języków obcych, co studiuję. Próby podtrzymania kontaktu: *nie rozumiem, proszę powtórzyć, proszę mówić wolniej.*

M3

Wymagania wstępne

Umiejętność przedstawienia siebie, nawiązywania kontaktu, czytania w języku polskim oraz w miarę poprawnego wymawiania wszystkich głosek. Znajomość liczebników do 1000, podstawowych zwrotów grzecznościowych, nazw najczęściej używanych produktów spożywczych. Umiejętność pytania o drogę, dokonania prostych zakupów w sklepie spożywczym. Rozumienie podstawowych zasad rządzących polską gramatyką opowiadanie o studiach/pracy, dniu codziennym, zainteresowaniach.

Cele przedmiotu

Umiejętność umówienia się na spotkanie na dany dzień i godzinę. Wypełnianie dokumentów i druków urzędowych. Umiejętność składania propozycji i odmowy. Pytanie o drogę przy poruszaniu się środkami komunikacji. Zarezerwowanie miejsca w hotelu, kupienie biletu na wybrany pociąg. Prowadzenie prostej rozmowy telefonicznej w celu uzyskania informacji.

Materiał leksykalny: Dane osobowe, zainteresowania, rodzina, hobby, rozrywki, zawody. Opowiadanie o gustach kulinarnych (*lubię pierogi z serem*). Jak dojechać do...? Opowiadanie o zwyczajach (*zwykle do pracy jeżdżę...*). Na dworcu kolejowym: przyjazdy i odjazdy, rodzaje pociągów. Rozmowa telefoniczna, zamawianie usług. W hotelu, rezerwacja pokoju. Umiejętność opowiadania o wydarzeniach z poprzedniego dnia.

Materiał gramatyczny: Narzędnik rzeczowników i przymiotników l.p. i l.m. Dopełniacz l.p. przymiotników i rzeczowników. Zakres użycia dopełniacza i biernika (*lubię/nie lubię..., mam/ nie mam*). Czasowniki w czasie teraźniejszym z wymianami tematycznymi, przypisywanie bezokoliczników do odpowiednich koniugacji. Czasowniki jednokrotne i wielokrotne: iść, chodzić, jechać, jeździć. Czas teraźniejszy w znaczeniu czasu przyszłego (*w czwartek mam zebranie*). Czasowniki modalne: chcieć, móc, musieć, woleć. Czas przeszły, wprowadzenie do aspektu.

Sprawności językowe: Rozumienie komunikatów i przekazu telefonicznego. Doskonalenie wymowy. Rozumienie prostych narracji w czasie teraźniejszym. Pisanie krótkiej notatki i wypełnianie dokumentów.

M4

Wymagania wstępne

Potrafi zrozumieć i stosować wyrażenia z języka codziennego oraz wyrażenia potoczne jak również bardzo proste wypowiedzi mające na celu zaspokojenie konkretnych potrzeb. Potrafi przedstawić siebie lub inną osobę oraz zadać jej pytania dotyczące – na przykład miejsca zamieszkania, jej znajomych, posiadanych przez nią rzeczy, etc. - może także odpowiedzieć na pytania tego samego typu. Potrafi porozumiewać się z innymi w prosty sposób, jeśli jego rozmówcy mówią wolno i wyraźnie oraz wykazują chęć współpracy.

Poziom A1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Proste relacjonowanie ciągu czynności w 3 czasach. Umiejętność przeprowadzenia rozmowy telefonicznej, wezwanie lekarza, korzystanie z usług. Wyrażanie podstawowych relacji przestrzennych.

Materiał leksykalny: Pogoda i kalendarz. U lekarza i w aptece. Nazwy części ciała, chorób i wybranych lekarstw. Polecenia: *proszę brać te tabletki...*, *proszę wyjść*. Usługi: w pralni, u fryzjera. Zwroty grzecznościowe (*czy mógłby pan, czy chciałbyś*).

Materiał gramatyczny: Czas przyszły prosty i złożony. Czasowniki defektywne: *boli mnie, podoba mi się, powinien*. Odmiana czasowników *iść, pójść* w czasie przeszłym. Formy trybu przypuszczającego w funkcji zwrotów grzecznościowych wprowadzone leksykalnie (*czy mógłbym, chciałabym*). Miejscownik rzeczowników l.p. i l.m. Ćwiczenie form biernika i dopełniacza l.p. Biernik i dopełniacz l.m.

Sprawności językowe: Umiejętność umówienia się do lekarza, wezwania pomocy lekarskiej do domu, opowiedzenia o swoich dolegliwościach. Określenie lokalizacji przedmiotów i miejsca pobytu (*byłem w kinie, w sklepie*). Wyrażanie prośby, podziękowania, propozycji. List prywatny.

M5

Wymagania wstępne

Potrafi zrozumieć i stosować wyrażenia z języka codziennego oraz wyrażenia potoczne, jak również bardzo proste wypowiedzi mające na celu zaspokojenie konkretnych potrzeb. Potrafi przedstawić siebie lub inną osobę oraz zadać jej pytania dotyczące – na przykład miejsca zamieszkania, jej znajomych, posiadanych przez nią rzeczy, etc. - może także odpowiedzieć na pytania tego samego typu. Potrafi porozumiewać się z innymi w prosty sposób, jeśli jego rozmówcy mówią wolno i wyraźnie oraz wykazują chęć współpracy.

Poziom A1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność składania życzeń stosownie do okazji oraz przekazywania pozdrowień. Umiejętność porównywania przedmiotów i osób, opisywania miejsca oraz opowiadania o przeszłości.

Materiał leksykalny: Składanie życzeń. Zaimek *swój*. Porównywanie, życie w mieście, architektura, infrastruktura; życie na wsi, środowisko naturalne. Święta, tradycje, jubileusze.

Materiał gramatyczny: Celownik. Czasownik życzyć. Wprowadzenie ćwiczeń w poprawnym użyciu wszystkich przypadków. Aspekt czasownika. Tworzenie czasowników dokonanych. Następstwo czasów, wyrażanie kilku czynności przeszłych. Stopniowanie przymiotników i przysłówków. Tworzenie i zastosowanie przysłówków w zdaniu. Przyimki określające położenie i miejsce wraz z rekcją rzeczowników (na pocztę, u kolegi, w kościele, w szafie).

Sprawności językowe: Wyrażanie akceptacji, odmowy, preferencji. Wyrażanie podstawowych relacji czasowych. Pisanie kartek, składanie życzeń stosownie do okazji. Uzasadnianie swoich wyborów. List prywatny. Opis.

M6

Wymagania wstępne

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

Poziom A2 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność opowiadania o planach na przyszłość w życiu prywatnym i zawodowym. Znajomość polskiego systemu edukacji.

Materiał leksykalny: Życie człowieka. Szkoła, edukacja, wykształcenie. Szkolnictwo w Polsce. Plany na przyszłość. Życie uczuciowe, rodzina, małżeństwo

Materiał gramatyczny: Ćwiczenie w użyciu czasu przyszłego czasowników dokonanych iniedokonanych, aspekt – powtórzenie. Zdania pojedyncze rozwinięte. Liczebniki główne i porządkowe, daty. Tworzenie zdań ze spójnikami *że, żeby*.

Sprawności językowe:

Rozumienie głównych informacji zawartych w tekstach literackich, specjalistycznych, popularnonaukowych. Opis na podstawie danych statystycznych. Opis w czasie przeszłym. Wyrażanie życzeń, oczekiwań, powinności.

M7

Wymagania wstępne

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

Cele przedmiotu

Umiejętność wyrażania prośb i życzeń, opowiadania o relacjach międzyludzkich, narracji w 3 czasach.

Materiał leksykalny: Przyjaźń, relacje z ludźmi. Cechy charakteru. Sposoby spędzania wolnego czasu, rozrywki. Zakupy, ubrania. Uczenie się języków obcych.

Materiał gramatyczny: Zdania warunkowe. Życzenia i prośby: *chcę, żebyś...* Odmiana zaimka *się* i rzeczownika *przyjaciel*. Strona zwrotna czasownika. Mianownik l.m. Powtórzenie dopełniacza i biernika l.m.

Sprawności językowe: Opis osoby. Wyrażanie warunku i przyzwolenia, opisywanie wzajemnych relacji. Porównywanie przeszłości z teraźniejszością. Prośba o informacje.

M8

Wymagania wstępne

Osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje, a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

Poziom A2 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność przygotowania spotkania i jego organizacji w języku polskim. Zwracanie się w mowie i w piśmie w stylu oficjalnym i nieoficjalnym. Korzystanie z ofert i katalogów.

Materiał leksykalny: Zdrowie, zdrowy styl życia. Urządzenia i wynalazki. Biuro podróży. Oferty turystyczne. Organizowanie imprez, zaproszenia oficjalne i nieoficjalne. Listy prywatne i urzędowe. Zwyczaje świąteczne.

Materiał gramatyczny: Tryb rozkazujący. Zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: *i, a, ale, albo, więc, jednak*. Imiesłów przymiotnikowy bierny. Strona bierna. Przyimki w okolicznikach miejsca. Dopełniacz częściowy, daty w dopełniaczu, liczebniki porządkowe. Wołacz. Tryb przypuszczający. Zaimki osobowe w celowniku.

Sprawności językowe: Propozycje, prośby, rozkazy, odpowiedzi na propozycje, wyrażanie pewności i niepewności. Doradzanie i odradzanie, nakazywanie, zakazywanie. Pisanie zawiadomień, listów, zaproszeń.

M9

Wymagania wstępne

Potrafi zrozumieć zasadnicze punkty rozmowy, gdy używany jest język jasny i standardowy a rozmowa dotyczy spraw znanych związanych z pracą, szkołą, czasem wolnym, etc. Potrafi sobie poradzić w większości sytuacji, jakie spotyka się w podróży w regionie języka docelowego. Potrafi wypowiedzieć się w sposób prosty i zwięzły na tematy z życia codziennego i dotyczące własnych zainteresowań. Potrafi opowiedzieć wydarzenie, przeżycie osobiste lub sen, wyrazić nadzieję lub cel, jak również przedstawić krótko uzasadnienie lub wyjaśnienie dotyczące projektu lub pomysłu. Poziom B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność korzystania z informacji i instrukcji, zgłaszania uwag, pisania reklamacji. Student umie rozpocząć, włączyć się i brać udział w rozmowie lub dyskusji na tematy ogólne, Potrafi wyrazić własną opinię, przedstawić argumenty i bronić ich.

Materiał leksykalny: Sprzęty domowe, przeznaczenie rzeczy, reklamy. Instrukcje. Urządzenia i wynalazki. Problemy życia studenckiego. Sport.

Materiał gramatyczny: Można, trzeba, warto. Negacja podwójna i wielokrotna. Nie ma, nie było, nie będzie. Nieosobowe formy czasownika.

Podmiot w dopełniaczu. Konstrukcje *kilku studentów przyszło*.

Sprawności językowe: Wchodzenie w rolę kibica, studenta, nauczyciela, słuchacza. Wyrażanie złości, niezadowolenia, oburzenia, konieczności. Pisanie podania i odwołania. Streszczenie tekstu.

M10

Wymagania wstępne

Potrafi zrozumieć zasadnicze punkty rozmowy, gdy używany jest język jasny i standardowy a rozmowa dotyczy spraw znanych związanych z pracą, szkołą, czasem wolnym, etc. Potrafi sobie poradzić w większości sytuacji, jakie spotyka się w podróży w regionie języka docelowego. Potrafi wypowiedzieć się w sposób prosty i zwięzły na tematy z życia codziennego i dotyczące własnych zainteresowań. Potrafi opowiedzieć wydarzenie, przeżycie osobiste lub sen, wyrazić nadzieję lub cel, jak również przedstawić krótko uzasadnienie lub wyjaśnienie dotyczące projektu lub pomysłu. Poziom B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Prezentacja własnej osoby podczas rozmowy kwalifikacyjnej. Umiejętność zrozumienia specjalistycznej porady lekarskiej. Znajomość polskich zwyczajów.

Materiał leksykalny: Zaduszki, przesady, wróżby. Wigilia, Boże Narodzenie, tradycje. Zdrowie, objawy chorób, nazwy lekarzy specjalistów. Praca, szukanie pracy, rozmowa kwalifikacyjna.

Materiał gramatyczny: Zdania podrzędnie złożone ze spójnikami: *jak, ponieważ, aby, bo, kiedy, gdy, jeżeli*. Zdania podrzędnie złożone ze spójnikiem-zaimkiem *który*.

Odmiana imion i nazwisk. Osobliwości w odmianie rzeczowników. Zdania złożone z *jaki* i *który*.
Celownik – powtórzenie. Przymiotniki od wyrażen przyimkowych.

Sprawności językowe: Analiza porównawcza, np. porównanie życia w Polsce i w kraju studenta, porównanie zwyczajów świątecznych. Tekst polemiczny, artykuł prasowy. Pisanie CV i listu motywacyjnego. Wchodzenie w rolę pracownika i podwładnego.

M11

Potrafi zrozumieć zasadnicze punkty rozmowy, gdy używany jest język jasny i standardowy a rozmowa dotyczy spraw znanych związanych z pracą, szkołą, czasem wolnym, etc. Potrafi sobie poradzić w większości sytuacji, jakie spotyka się w podróży w regionie języka docelowego. Potrafi wypowiedzieć się w sposób prosty i zwięzły na tematy z życia codziennego i dotyczące własnych zainteresowań. Potrafi opowiedzieć wydarzenie, przeżycie osobiste lub sen, wyrazić nadzieję lub cel, jak również przedstawić krótko uzasadnienie lub wyjaśnienie dotyczące projektu lub pomysłu. Poziom B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność znalezienia odpowiedniej oferty dotyczącej mieszkania/ pokoju, opisu wnętrza. Zabieranie głosu w dyskusji dotyczącej ekologii. Znajomość polskich obrzędów wielkanocnych.

Materiał leksykalny: Opis pokoju, wynajmowanie mieszkania, opis wnętrza. Problemy ekologiczne. Biuro podróży. Oferty turystyczne. podróżowanie. Formy nieosobowe czasowników. Wielkanoc i obrzędy wielkanocne. Związki frazeologiczne ze słowami *jajko, woda*.

Materiał gramatyczny: Czasowniki oznaczające czynność jednokrotną i wielokrotną. Rekcja przyimków. Formy nieosobowe czasowników. Imiesłów przymiotnikowy czynny i przysłówkowy uprzedni.

Sprawności językowe: Odpowiedź na ogłoszenie, pisanie ogłoszeń. Urządzanie mieszkania, opisywanie relacji przestrzennych. Wyrażanie niezadowolenia, skargi. Rozumienie ze słuchu tekstów reklamowych i informacyjnych. Wchodzenie w rolę sprzedawcy i kupującego.

M12

Potrafi zrozumieć zasadnicze punkty rozmowy, gdy używany jest język jasny i standardowy a rozmowa dotyczy spraw znanych związanych z pracą, szkołą, czasem wolnym, etc. Potrafi sobie poradzić w większości sytuacji, jakie spotyka się w podróży w regionie języka docelowego. Potrafi wypowiedzieć się w sposób prosty i zwięzły na tematy z życia codziennego i dotyczące własnych zainteresowań. Potrafi opowiedzieć wydarzenie, przeżycie osobiste lub sen, wyrazić nadzieję lub cel, jak również przedstawić krótko uzasadnienie lub wyjaśnienie dotyczące projektu lub pomysłu. Poziom B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność zabierania głosu w dyskusji, relacjonowanie wypowiedzi, zajmowanie stanowiska. Student potrafi przeprowadzić wcześniej przygotowany wywiad, rozmowę, negocjacje. Opisywanie drogi i trasy przejazdu. Relacjonowanie wydarzeń.

Materiał leksykalny: Ochrona środowiska, ekologia, kataklizmy. Środki transportu, poruszanie się po mieście. Związki frazeologiczne z czasownikami ruchu. Wywiad. Marzenia i plany: *co by było, gdyby...* Plotki, relacje. Być kierowcą – prawo jazdy, elementy budowy samochodu, wypadek samochodowy.

Materiał gramatyczny: Imiesłów przysłówkowy uprzedni. Ćwiczenie zadań z przykładowych testów egzaminacyjnych. Czasowniki ruchu i czasowniki prefiksalne. Tryb przypuszczający-powtórzenie. Odmiana i składnia liczebników głównych. Mowa zależna. Transformacje zdaniowe. Nazwy żeńskie zawodów.

Sprawności językowe: Inicjowanie rozmowy, działania lub ich zaniechania. Pytanie o informację, udzielanie informacji. Relacjonowanie wydarzeń. Pisanie sprawozdania.

M13

Potrafi zrozumieć zasadnicze aspekty problemów konkretnych lub abstrakcyjnych przedstawionych w tekstach złożonych, w tym dyskusję specjalistyczną dotyczącą własnej tematyki zawodowej. Potrafi porozumieć się na tyle swobodnie i spontanicznie, że rozmowa z rdzennym użytkownikiem języka wolna jest od napięć tak w przypadku jednej, jak i drugiej strony. Potrafi wyrazić się w sposób jasny i szczegółowy na wiele tematów, wyrazić opinię odnośnie związanych z nimi, często sprzecznych ze sobą, problemów. Analizując je, umie wykazać ich pozytywne i negatywne aspekty.

Poziom B2 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

Cele przedmiotu

Umiejętność pełnego komunikowania się w sytuacjach codziennych, przeprowadzenia prezentacji na wybrany temat. Poprawne formułowanie pism użytkowych.

Materiał leksykalny: Odżywianie się i dieta, przepisy kulinarne. Kryminalistka, przestępczość, sądownictwo, bezpieczeństwo. Ideał urody, stereotypy. Znaki zodiaku. Zwierzęta w domu. Związki frazeologiczne ze słowem *oko* i z nazwami zwierząt.

Materiał gramatyczny: Odczasownikowe nazwy czynności i nazwy wykonawców czynności. Mianownik l.m – powtórzenie. Zdrobnienia. Nazwy cech abstrakcyjnych. Odmiana rzeczowników nieregularnych. Formy męskoosobowe i rzeczowe czasownika.

Sprawności językowe: Wyrażanie perswazji, argumentacji. Wchodzenie w rolę: turysty, przyjaciela, klienta, ofiary przestępstwa, kierowcy. Streszczenie artykułu lub filmu. Charakterystyka.